

ГРИГОРЧАК Ю. П.,

голова

(Глибоцький районний суд

Чернівецької області)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.40>

ДЕФІЦІЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Сучасний стан розвитку суспільних відносин обумовлює необхідність наукового дослідження дефініції поняття адміністративного проступку задля удосконалення адміністративного законодавства. Особливий інтерес із цього приводу викликають дослідження адміністративного правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. У статті проаналізовані погляди вчених на поняття адміністративного проступку. Кодексом України про адміністративні правопорушення визначено, що адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. З'ясовано поняття адміністративного делікту як протиправна, винна, суспільно небезпечна (шкідлива), карана, урегульована нормами права дія чи бездіяльність, вчинена відповідним суб'єктом, що посягає на охоронювані законом суспільні відносини, врегульовані нормами права, за що настає адміністративна відповідальність. Встановлено, що адміністративне правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху – це протиправна, винна (у формі умислу або необережності), суспільно небезпечна (шкідлива), карана, урегульована нормами права дія чи бездіяльність, вчинена відповідним суб'єктом, що посягає на охоронювані законом суспільні відносини в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, врегульовані нормами права, за що настає адміністративна відповідальність. Основними ознаками адміністративного правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є протиправність, винність і суспільна небезпечність (шкідливість), дія або бездіяльність, караність, адміністративної відповідальності; та порушення норм права, відповідні об'єкт посягання та суб'єкт проступку, урегульованість конкретного виду правовідносин.

***Ключові слова:** поняття адміністративного правопорушення, ознаки, забезпечення безпеки дорожнього руху.*

Hryhorchak Yu. P. The definition of administrative misdemeanor in the field of traffic safety regulation

The current state of social relations development determines the need for a scientific research in terms of the very definition of administrative offense for further improvement of administrative legislation. Therefore, the study of administrative misdemeanor in the field of traffic safety regulation is of particular interest in this regard. The current study analyzes the views of different researchers on the very notion of administrative offense. The Code of Ukraine on the administrative offenses defines the administrative misdemeanor (offense) as unlawful, culpable (premeditation or negligence) action or inaction, that encroaches on the public order, property, rights and freedoms of the citizens as well as on the set order of governance and which,

therefore, is subject to the administrative responsibility. The notion of administrative tort is determined as unlawful, culpable, socially dangerous (harmful), punishable, legislatively regulated action or inaction committed by the particular physical entity that infringes social relations protected by law and regulated by the rule of law, that leads to the administrative responsibility. It has been determined that administrative misdemeanor in the field of traffic safety regulation can be defined as unlawful, culpable (in the form of premeditation or negligence), socially dangerous (harmful), punishable, legislatively regulated action or inaction committed by the particular physical entity that infringes social relations regulated and protected by the rule of law in the field of traffic safety regulation, which is therefore subject to the administrative responsibility. The basic characteristics of administrative misdemeanor in the field of traffic safety regulation are unlawfulness, culpability and social danger (harmfulness), action or inaction, punishability, administrative responsibility; as well as the violation of law, the particular subject of infringement and subject of offense, regulation of the certain type of legal relations

Key words: *the notion of administrative misdemeanor, the characteristics, traffic safety regulation.*

Постановка проблеми. Завданням Кодексу України про адміністративні правопорушення є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством. Комплексне дослідження сутності адміністративного правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є актуальним і доцільним напрямом наукового пошуку для адміністративно-правової науки.

Науково-теоретичну основу аналізу дефініцій адміністративного права формують результати дослідницьких пошуків таких учених, як В.Б. Авер'янов, В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, В.В. Доненко, Т.О. Коломоець, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, Д.В. Лученко, О.І. Остапенко, М.І. Цуркан, А.М. Школик. Указані вчені у великій мірі здійснювали дослідження адміністративного проступку, водночас адміністративному правопорушенню в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху ними увага майже не приділялася.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст.9 КУпАП, адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.

М.Окерешко під адміністративним правопорушенням (проступком) визначала протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [1, с. 83].

Поняття адміністративного правопорушення в певній сфері суспільних відносин також розкривалося вченими-адміністративістами.

Так, Н. Бортник та С. Єсімов досліджували адміністративні правопорушення в бюджетній сфері. Під адміністративним правопорушенням вони розуміли діяння (дія або бездіяльність) фізичної особи, суспільно небезпечне, протиправне, винне, каране, що посягає на відносини між державою та іншими суб'єктами (учасниками) бюджетного процесу, регульовані нормами бюджетного законодавства, за вчинення якого Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена відповідальність [2, с. 151].

Н. Майданевич досліджувала адміністративні правопорушення в сфері електроенергетики. Вважає, що адміністративне правопорушення у сфері електроенергетики є винним, протиправним діянням (дією або бездіяльністю), що вчинюється суб'єктом правопорушення (фізичними й юридичними особами), посягає на охоронювані права постачальників і споживачів енергетичних ресурсів щодо передачі, постачання та споживання електричної енергії, передбачене законодавством України, за вчинення якого накладаються передбачені законодавством заходи адміністративного примусу [3, с. 37].

В.В. Іщенко зазначає, що адміністративне правопорушення у сфері оподаткування – це протиправне, винне (умисне або необережне) діяння, яке посягає на встановлений порядок обчислення та сплати податків, порядок ведення податкового обліку, складання та подання податкової звітності, здійснення податкового контролю, і за яке законом передбачено адміністративну відповідальність [4, с. 71].

Л. Менів зазначає, що адміністративний проступок у сфері порушення законодавства про захист прав споживачів – це суспільно шкідлива, протиправна, винна дія чи бездіяльність працівника торгівлі, громадського харчування і сфери послуг, громадянина, суб'єкта підприємницької діяльності фізичної особи чи будь-якої іншої дієздатної особи, що здійснює діяльність в цій сфері, і посягає на права споживачів під час реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг, і за що законодавством передбачена адміністративна відповідальність [5, с. 303].

З наведеного можна дійти попереднього висновку, що адміністративне правопорушення вчені розкривають через призму його ознак. Тому для його розуміння необхідним вбачається дослідження ознак адміністративного проступку.

Аналіз теоретичних, законодавчих та практичних джерел дав змогу Н. Бортнику та С. Єсімову виділити такі ознаки адміністративних правопорушень: діяння, суспільна небезпека, протиправність, винність, караність [6, с. 147].

Л. Менів зазначає, що ознаками адміністративних проступків у сфері законодавства про захист прав споживачів є такі. По-перше, адміністративні проступки у сфері законодавства про захист прав споживачів можуть здійснюватися як у формі дії, так і бездіяльності. По-друге, адміністративні проступки у сфері законодавства про захист прав споживачів є протиправними діяннями. По-третє, адміністративні проступки у сфері законодавства про захист прав споживачів є суспільно шкідливими діяннями. Суспільна шкідливість може проявлятися в наслідках діяння. Ступінь суспільної шкідливості залежить від наслідків таких неправомірних дій і являється критерієм відмежування проступків від злочинів. По-четверте, адміністративні проступки у сфері законодавства про захист прав споживачів є винними діяннями. Передбачені в КУпАП адміністративні проступки характеризуються тим, що можуть здійснюватися як у формі умислу, так і необережності. По-п'яте, адміністративний проступок у сфері порушення законодавства про захист прав споживачів є карним діянням, тому що за його вчинення КУпАП передбачає накладення відповідних адміністративних стягнень. По-шосте, адміністративний проступок у сфері законодавства про захист прав споживачів завжди пов'язаний із фізичною особою – споживачем. По-сьоме, адміністративний проступок у сфері законодавства про захист прав споживачів вчиняється працівниками торгівлі, громадського харчування та сфери послуг; громадянами, які займаються підприємницькою діяльністю; посадовими особами підприємства, установи, організації незалежно від форми власності [7, с. 303–305].

З визначення адміністративного проступку, наведеного у ст.9 КУпАП, можна визначити такі ознаки адміністративного проступку: протиправність, винність, дія або бездіяльність, об'єкт посягання, суб'єкт проступку, караність.

На підставі вищенаведеного, можемо зробити висновок, що адміністративне правопорушення – це протиправна, винна, суспільно небезпечна (шкідлива), карана, урегульована нормами права дія чи бездіяльність, вчинена відповідним суб'єктом, що посягає на охоронювані законом суспільні відносини, врегульовані нормами права, за що настає адміністративна відповідальність.

Адміністративне правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху – це протиправна, винна (у формі умислу або необережності), суспільно небезпечна (шкідлива), карана, врегульована нормами права дія чи бездіяльність, вчинена відповідним суб'єктом, що посягає на охоронювані законом суспільні відносини в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, врегульовані нормами права, за що настає адміністративна відповідальність.

Аналізуючи поняття та ознаки адміністративного правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, нами звернено увагу на те, що серед науковців використовуються різні терміни. Окрім адміністративного правопорушення широко застосовуються дефініції адміністративного проступку в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Узагальнюючи думки вчених-адміністративістів, В.М. Бевзенко констатує, що термін «проступок» здебільшого використовується як синонім при визначенні поняття «адміністративне правопорушення», без чіткого змістовного розмежування, тобто представники адміністративно-правової науки загалом сприймають як синоніми терміни «адміністративні правопорушення», «адміністративні проступки», «адміністративні делікти». У фахових наукових роботах з адміністративного права і процесу наведені визначення дефініцій «адміністративне правопорушення», «адміністративний проступок» зазвичай мають дослідницький характер. Теоретичні позиції є логічними та чітко обґрунтованими, однак, на думку багатьох вчених-адміністративістів, отожднення цих термінів є застарілим і суперечить загальним досягненням сучасної юридичної науки. Таким чином, поділяючи позицію науковців, згідно з якою адміністративне правопорушення (проступок) є діянням, вчиненим відповідним суб'єктом, що порушує встановлені чинним законодавством заборони і тягне за собою покарання у вигляді адміністративних стягнень, визначених законом, поняття «адміністративне правопорушення» й «адміністративний проступок» можна застосовувати як синоніми, оскільки таку позицію зафіксовано і законодавцем [8, с. 199-202].

Д.М. Лук'янець вважає, що адміністративне правопорушення (проступок) є фактичною підставою адміністративної відповідальності. Характеризуючи елементи складу адміністративного правопорушення (проступку), автор не розмежує поняття «адміністративне правопорушення» й «адміністративний проступок», поперемінно їх використовує [9, с. 45–49]. Хоча вважає, що більш доцільним було б формально їх відділити та визначити «проступок» як суспільно-небезпечне діяння, яке порушує норми адміністративного права, за котре передбачена адміністративна відповідальність [10, с. 318]. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, досліджуючи проблеми адміністративно-деліктних відносин, наголошують, що «адміністративні правопорушення», «адміністративні проступки», «адміністративні делікти» – це діяння, вчинені відповідним суб'єктом, які порушують встановлені чинним законодавством заборони і тягнуть за собою покарання у вигляді адміністративних стягнень, визначені законом [11, с. 31].

Для повноти дослідження варто акцентувати увагу й на тому, що Кодекс України про адміністративні правопорушення оперує терміном проступок та правопорушення. Тому припускаємо, що законодавчо адміністративний проступок виступає синонімом відносно адміністративного правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Не оспороюючи сутнісну відмінність між термінами адміністративний проступок, адміністративне правопорушення в зазначеній сфері суспільних відносин схиляємося до думки про необхідність розглядати вказані дефініції як синоніми.

Висновки. Адміністративне правопорушення – це протиправна, винна, суспільно небезпечна (шкідлива), карана дія чи бездіяльність, вчинена відповідним суб'єктом, що посягає на охоронювані законом суспільні відносини, врегульовані нормами права, за що настає адміністративна відповідальність.

Адміністративне правопорушення в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху – це протиправна, винна (у формі умислу або необережності), суспільно небезпечна (шкідлива), карана дія чи бездіяльність, вчинена відповідним суб'єктом, що посягає на охоронювані законом суспільні відносини в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, врегульовані нормами права, за що настає адміністративна відповідальність.

Список використаних джерел:

1. Окерешко М.В. Поняття і склад адміністративного правопорушення, вчиненого лікарем у сфері охорони здоров'я населення. *Молодий вчений*. 2017. № 5.1. С. 80–84.
2. Бортник Н. та Єсімов С. Адміністративне правопорушення в бюджетній сфері як фактична підстава адміністративної відповідальності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». № 2. 2020. С. 146–154.
3. Майданевич Н. Адміністративне правопорушення у сфері електроенергетики: зміст та значення. *Підприємництво, господарство і право*. № 3. 2015. С. 34–37.
4. Іщенко В.В. Поняття адміністративного правопорушення в сфері оподаткування: доктринальні підходи. *Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку* : Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 року). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. С. 69–72.
5. Менів Л. Адміністративний проступок: поняття, ознаки та особливості прояву в законодавстві про захист прав споживачів. *Держава і право*. Випуск 46. С. 299–305.
6. Бортник Н. та Єсімов С. Адміністративне правопорушення в бюджетній сфері як фактична підстава адміністративної відповідальності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». № 2. 2020. С. 146–154.
7. Менів Л. Адміністративний проступок: поняття, ознаки та особливості прояву в законодавстві про захист прав споживачів. *Держава і право*. Випуск 46. С. 299–305.
8. Бевзенко В.М. Правові та лінгвістичні спекти співвідношення понять «адміністративний проступок» та «адміністративне правопорушення». *Університетські наукові записки*. № 4. 2005. С. 199-202
9. Лук'янець Д.М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.
10. Лук'янець Д.М. Напрями реформування адміністративно-деліктного законодавства. *Правова держава*. 2001. № 12. С. 318–333
11. Вступ до навчального курсу «Адміністративне право України» : текст лекцій / Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков. Київ : Ін Юре, 2014. 240 с.

